

Mansfrågor inom JÄMSTÄLLDHETSPOLITIKEN

Arbetsgruppens slutrapport

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Datum
Social- och hälsovårdsministeriet	22.10.2014
Författare	Uppdragsgivare
	Social- och hälsovårdsministeriet
	Projektnummer och datum för tillsättandet av organet
	STM082:00/2012

Rapportens titel

Mansfrågor inom jämställdhetspolitiken. Arbetsgruppens slutrapport

Referat

■ Arbetsgruppen som utreder mansfrågor inom jämställdhetspolitiken, som tillsatts av minister Paavo Arhinmäki med ansvar för jämställdhetsfrågor, inledde sin verksamhet i januari 2013. Arbetsgruppen består av företrädare för mansorganisationer och pojkvärksamhet samt Föreningen för sexuellt likaberättigande SETA, delegationen för jämställdhetsärenden och fyra ministerier. Arbetsgruppens mandatperiod gick ut 15.10.2014.

Enligt tillsättningsbeslutet är mansarbetsgruppens uppgifter att identifiera nya jämställdhetsfrågor som gäller män och precisera frågor som redan uppmärksammats, snabba upp de mansrelaterade åtgärderna i jämställdhetsprogrammet, bidra till en livligare dialog mellan ministeriernas tjänstemän och mansorganisationer och ordna seminariet om män och jämställdhet.

Mål som arbetsgruppen satt upp är bland annat att män och kvinnor bör uppleva jämställdheten som en gemensam sak och jämställdhetspolitiken som en gemensam politik, politiska åtgärder som främjar jämställdheten bör lösa även mäns problem och nytt utrymme bör skapas för mångfalden bland män.

Mansarbetsgruppen publicerade i februari 2014 en lägesrapport där man har sammanställt mer ingående bakgrunds- och statistisk information om mansfrågor och presenterat den historiska utvecklingsgången för mansfrågorna i Finland. Gruppen har beslutat göra en kort slutrapport som bara innehåller arbetsgruppens förslag och motiveringar. Slutrapporten har utarbetats utgående från arbetsgruppens diskussioner, och gruppen har haft som mål att ta med samtliga aktörers synpunkter, om än den innehåller kompromisser och vissa avgränsningar.

Nyckelord

jämställdhet, män

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2014:36

Övriga uppgifter

www.stm.fi/svenska

ISSN-L 2242-0037

ISSN 2242-0037 (online)

ISBN 978-952-00-3530-3

URN:ISBN:978-952-00-3530-3

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3530-3>

Sidoantal

12

Språk

Finska

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

INNEHÅLL

1	Inledning	5
2	Stöd för faderskapet	6
3	Sammanjämkning av arbete och familjeliv	6
4	Småbarnsfostran och utbildning	7
5	Utslagning av män	7
6	Social- och hälsovårdstjänster	8
7	Mansbilden och mångfalden	9
8	Våldsförebyggande	9
9	Gemensam jämställdhetspolitik	10

1 INLEDNING

Minister Paavo Arhinmäki, som ansvarade för jämställdhetsärenden, tillsatte den 20 december 2012 en arbetsgrupp för att diskutera mansfrågor i jämställdhetspolitiken. Arbetsgruppen inledde sin verksamhet i januari 2013 och överlämnar sin rapport till minister Susanna Huovinen som ansvarar för jämställdhetsärenden. Arbetsgruppen består av representanter för mansorganisationerna och pojkverksamheten samt för SETA, TANE och fyra ministerier:

Kari Välimäki (arbetsgruppens ordförande)
 Tomi Timperi, Mansorganisationernas Centralförbund
 Juuso Erno, Mansorganisationernas Centralförbund
 Bert Bjarland, Profeministimiehet
 Arto Jokinen, Suomen Miestutkimuksen Seura
 Sara Sundell, Seta
 Sami Seppilä, projektet Pojkhuset
 Tapio Bergholm, Delegationen för jämställdhetsärenden TANE
 Hillevi Lönn, arbets- och näringsministeriet
 Eeva Kaunismaa, undervisnings- och kulturministeriet
 Georg Henrik Wrede, undervisnings- och kulturministeriet
 Maini Kosonen, social- och hälsovårdsministeriet
 Taneli Puumalainen, social- och hälsovårdsministeriet
 Riitta Martikainen, social- och hälsovårdsministeriet
 Outi Kemppainen, justitieministeriet
 Hanna Onwen-Huma, social- och hälsovårdsministeriet (sekreterare)

Mansarbetsgruppen publicerade i februari 2014 en mellanrapport med noggrannare bakgrundsinformation och statistiska uppgifter om mansfrågor än i slutrapporten och en presentation av mansfrågans historiska utveckling i Finland. Slutrapporten beslöts hållas kort och innehålla bara arbetsgruppens förslag och motiveringar. Slutrapporten har skrivits utifrån diskussionerna inom arbetsgruppen, och man har strävat efter att ta med alla instansers synpunkter visserligen med kompromisser och vissa avgränsningar.

I sin slutrapport lyfter mansgruppen fram problem som männen möter i det finländska samhället. För varje tema har ett förslag med motivering och vidare åtgärder kastats fram. Tanken är att det är väsentligt att förstå och öka mångsidigheten i mansbilden när man griper sig an problemen och kopplar dem till respektive tema som tas upp. Väsentligt i alla de föreslagna åtgärderna är att förbättra möjligheterna för och välmåendet bland män som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter. Jämställdheten mellan könen måste lyftas fram i åtgärder som gäller etniska minoriteter.

Även sysselsättningen hänger ihop med många av de teman som behandlats, med såväl familjeliv, utbildning och fostran som diskriminering och utslagning. Vi hoppas att slutrapporten fortfarande väcker en allmän samhällsdiskussion kring mansfrågor efter att arbetsgruppens mandatperiod har avslutats och åstadkommer genuina åtgärder. Slutrapporten finns till hands när regeringsprogrammet läggs upp.

2 STÖD FÖR FADERSKAPET

Arbetsgruppens förslag *Myndigheterna ska fastställa faderskapet när det gäller erkännande av ett barn, föräldraskap och en eventuell skilsmässosituation.*

Motivering och åtgärder Enligt vissa jämförelser är Finland ett av de bästa länderna ur mammornas synvinkel. Vi bör sikta mot att vara bäst också ur pappornas synvinkel.

I många situationer i praktiken som gäller barnets utveckling och fostran har myndigheterna en tendens att bara ta med mamman och visa pappan mindre hänsyn. I alla situationer bör man utgå från barnets rätt till sina föräldrar och pappans möjlighet att vara till stöd i barnets liv. Vi måste göra det lättare att erkänna faderskap, utveckla en rättvisare fördelning av föräldraförmånerna mellan föräldrarna (se punkt 3) samt förbättra iakttagandet av överenskommelser och domstolsbeslut om vårdnad och umgängesrätt i syfte att förhindra alienering.

Man måste sträva mot en mer jämställd ställning för båda föräldrarna exempelvis genom att se till att arrangemangen för växelboende fungerar och utveckla möjligheterna till övervakat umgänge.

3 SAMMANJÄMKNING AV ARBETE OCH FAMILJELIV

Arbetsgruppens förslag *Lika möjligheter för papporna och mammorna att sammanjämka arbets- och familjelivet.*

Motivering och åtgärder Det är synnerligen viktigt att pappan kan vara närvarande i barnets liv. Den här tanken ska utgöra en utgångspunkt också i sammanjämknings- och familjeliv.

Sammanjämknings- och familjeliv underlättas på längre sikt av att man upplöser segregationen i arbetslivet. Vi måste uppmuntra män och pojkar att intressera sig för uppgifter som traditionellt har uppfattats som kvinnoyrken och på motsvarande sätt uppmuntra kvinnor och flickor att intressera sig för uppgifter som uppfattats som manliga yrken. Det här kräver en utvärdering av könskonsekvenserna i arbetskraftstjänsterna. Dessutom måste könen bemötas jämställt i vägledningen till och erbjudande av utbildning.

Sammanjämknings- och familjeliv bedöms lätt bara ur mammans synvinkel. Lagstiftningen om föräldraförmåner och kollektivavtalen om föräldraledigt leder inte i praktiken till ett jämställt föräldraskap.

4 SMÅBARNSFOSTRAN OCH UTBILDNING

Arbetsgruppens förslag *De rådande traditionella könsuppfattningarna om flickor och pojkar ska upplösas och pojkarnas inlärningsresultat ska förbättras inom småbarnsfostran och utbildning.*

Motivering och åtgärder

Det finns förväntningar och handlingsmodeller inom småbarnsfostran och utbildning som baserar sig på kön. Bemötandet av flickor respektive pojkar är delvis olika. Skyldigheten enligt jämställdhetslagen att lägga upp en operativ jämställdhetsplan ska utsträckas både till småbarnsfostran och till den grundläggande undervisningen. Målet på alla utbildningsstadier ska vara ett utjämnande av skillnaderna i inlärningsresultat och utbildningsnivå mellan könen. När man utvecklar planen för småbarnsfostran, läroplans- och examensgrunderna samt antagandet av elever och studerande ska man fästa uppmärksamhet på flickors och pojkars utbildnings- och yrkesval. Grunderna ska också omfatta innehåll som gäller jämställdhet och könsmedvetenhet.

Uppnåendet av grundläggande färdigheter, såsom i språk och matematik, ska bedömas mer systematiskt både för pojkarnas och för flickornas del. Målet ska vara att alla elever, både pojkar och flickor, ska ha de här grundläggande färdigheterna när de avslutar grundskolan. Åtgärderna för att säkerställa att utbildningen på andra stadiet genomförs med flexibla inlärningsmetoder och förverkligandet av ungdomsgarantin stöder också pojkarna att komma in på vidareutbildning och i arbetslivet.

Vi måste upphäva differentieringen enligt kön i småbarnsfostran och utbildning. Vi måste öka den könsmedvetna fostran och utbildningen i lärarutbildningen. Dessutom måste vi gå in för att rekrytera allt mera män i branschen. På så sätt kan vi också bryta ned fördomar och förhandsuppfattningar i fråga om kön.

Uppnåendet av jämställdhetsmålen ska uppmuntras genom en styrning av utbildningsfinansieringen.

5 UTSLAGNING AV MÄN

Arbetsgruppens förslag *För att förhindra en utslagning av män ska vi prioritera förebyggande arbete och tidigt ingripande.*

Motivering och åtgärder

Majoriteten, två tredjedelar, av de utslagna är män. Utslagningen tar sig uttryck i avsaknad av utbildning, arbetslöshet, sjukdomar, brist på utkomst, bostadslöshet, mentala problem, missbruk, våldsbeteende och brottslighet. Det är en lång process att hjälpa en utslagen ung person, och det kräver engagemang. En betydande aktör när det gäller att hjälpa utslagna ungdomar är vid sidan av kommunerna de organisationer som utför mansarbete. Det är viktigt att stöda verksamheten inom de här organisationerna exempelvis genom Penningautomatföreningen och tipsbolaget Veikkaus.

Det viktigaste är emellertid att stärka möjligheterna för familjerna, småbarnsfostran och utbildningssystemet att ge barnen och ungdomarna stöd och trygghet. Att stöda båda föräldrarna såsom ovan nämnts är tillsammans med åtgärderna inom småbarnsfostran och utbildningen en väsentlig del av det här stödet. En betydande roll i det förebyggande arbetet har de organisationer som kan erbjuda ungdomar som riskerar utslagning de vuxnas stöd.

Det är också viktigt att koppla ungdomsarbetet närmare skolorna och bygga en gemenskap av skolan där ingen marginaliseras. Branschövergripande samarbete i skolan kan bättre möjliggöra tidigt ingripande i marginalisering och i dess orsaker. I praktiken sker det här genom att man i branschövergripande samarbete utvecklar en verksamhetskultur i skolan så att den är en trygg och inspirerande arbetsmiljö för alla, förbättrar trivseln genom att skapa mångsidiga lärmiljöer och stöder elevernas gemenskapskänsla och möjligheter att påverka. Skolorna ska i sin verksamhet beakta pojkarnas och flickornas individuella utveckling.

Alla åtgärder för att öka sysselsättningen hindrar också utslagning och ökar delaktigheten.

6 SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSTJÄNSTER

Arbetsgruppens förslag *Social- och hälsovårdsministeriet ska utvärdera könskonsekvenserna i alla social- och hälsovårdstjänster för att bättre kunna identifiera männens behov av service och för att utveckla servicen för män.*

Motivering och åtgärder Män använder i synnerhet hälsovårdstjänster i mindre skala än kvinnor och männens förväntade livstid är lägre än kvinnornas. Samtidigt är en allt mindre del av personalen män. För att vi ska kunna förbättra männens ställning krävs det en integrering av könsperspektivet och bättre iakttagande av mansperspektiven i alla livsskeden inom social- och hälsovården. Med början på rådgivningarna ska de anställda inom social- och hälsovården ges undervisning både inom den grundläggande utbildningen och inom tilläggsutbildningen och den kompletterande utbildningen i att bemöta och stöda män, pappor och pojkar samt att förstå mångfalden bland männen. Utbildningen och arbetslivet inom social- och hälsovården ska samtidigt utvärderas och utvecklas så att branschen lockar flera män att söka sig till den. Dessutom ska de riktade hälsoundersökningarna utvärderas och åtgärder som stöder hälsosamma levnadsvanor riktas till männen. I bedömningen av könskonsekvenserna måste könsmångfalden beaktas. Vi måste bedöma om icke-medicinska omskärningar ska ha en åldersgräns på 18 år för att skydda barns rätt till sin kropp.

För att förhindra arbetsolyckor måste vi satsa på säkerheten.

7 MANSBILDEN OCH MÅNGFALDEN

Arbetsgruppens förslag *Mansbilden måste göras mångsidigare.*

Motivering och åtgärder

I den diskussion som förs om män har man inte tydligt tagit upp mångfaldsperspektivet. Männen utgör inte en enhetlig grupp. Könet kan ses som en rikedom, som gör saker och ting möjliga, men det kan också begränsa individer. Särskilt skadliga är de stereotypa föreställningarna om manligheten som närmast ett problembeteende. Majoriteten av männen mår bra och mansbilden har utvecklats i en positivare och mångsidigare riktning inom familjen och i arbetslivet.

Man kan emellertid inte ge en entydig definition på manlighet respektive kvinnlighet. Offentliga aktörer, såsom social- och hälsovårdsenheterna samt skolor och läroinrättningar, ska vara trygga miljöer för dem som arbetar där och anlitar deras tjänster oberoende av könsidentitet, könsuttryck och sexuell inriktning. Utöver myndigheterna måste också medierna samt underhållnings- och spelindustrin utmanas till kritisk verksamhet för att förändra mansbilden och göra den mångsidigare. Ett mål är att minska imagereklamen för alkohol. Man måste även i lagstiftningen identifiera könsmångfalden och mångfalden i sexuell inriktning.

8 VÅLDSFÖREBYGGANDE

Arbetsgruppens förslag *Användningen av lösningsmodeller utan våld ska stödas.*

Motivering och åtgärder

Allt slags våld är lika förkastligt oberoende av förövarens eller offrets kön. Det händer också inom jämställdhetspolitiken att man förhåller sig till våld på ett sätt som framhäver stereotypa skillnader mellan könen. Samtidigt som man måste närma sig våldet könsspecifikt ska man undvika att enbart sätta likhetstecken mellan våld och män. Även om statistiken visar att våldsförövarna och offren oftast är män, uppför sig ändå största delen av männen fredligt. Vi måste frigöra oss från den kategorisk kopplingen mellan våld och män.

Det arbete som görs mot närståendevåld tillsammans med förövare och offer måste basera sig på professionellt kunnande i fråga om vad våld är, varför en individ använder våld och hur våld påverkar dem som råkar ut för det.

Våldsförebyggande och stöd för lösningsmodeller utan våld måste starta inte bara i hemmet utan också inom småbarnsfostran och i skolorna. Eftersom den viktigaste grogrunden för våldet ligger i självupplevt våld, är det viktigt att omedelbart ingripa exempelvis i skolmobbing. Utbildningen i konfliktlösning utan våld måste utökas och mansarbetet kring lösningsmodeller utan våld samt offertjänsterna för män måste stödas och utvecklas.

Värnplikten behandlar inte män och kvinnor jämbördigt. Värnplikens ställning måste utvärderas både med avseende på könets ställning och på de föreställningar den ger upphov till.

Hur könet eventuellt påverkar brottsdomarna ska utredas.

9 GEMENSAM JÄMSTÄLLDHETSPOLITIK

Arbetsgruppens förslag *Jämställdhetspolitiken ska vara gemensam för både män och kvinnor.*

Motivering och åtgärder

Jämställdhetspolitikens rötter har stadigt och motiverat varit förankrade i en förbättring av kvinnornas ställning. Det finns fortfarande mycket att förbättra i kvinnornas ställning särskilt i arbetslivet. Jämställdhetspolitiken bör ändå kunna upplevas genuint som en gemensam politik för alla kön.

Männen upplever sannolikt jämställdhetspolitiken som gemensam om man i jämställdhetslagens ändamålsparagraf (1§) ännu tydligare understryker att lagens ändamål är att hindra diskriminering på grund av kön och främja jämställdheten mellan kvinnor och män. Dessutom ska mansspecifikt kunnande och männens deltagande i jämställdhetsorgan stärkas. I omsättningen av jämställdhetspolitiken i praktiken ska man också beakta stöd till mansorganisationerna.

Positiv särbehandling ska utvecklas till både mäns och kvinnors förmån och man ska säkerställa att alla kön drar nytta av den positiva särbehandlingen.

Finland ska hålla mansperspektivet framme också i internationella forum, såsom FN och EU.